

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Skogsbete i Uppland — metsälaidunkurssilla Upplannissa
ProAgria Itä-Suomi kansainvälistyy ERASMUS +

Tuuli Mäkinen

Taustaa

- Ruotsin maatalousyliopisto (Svenska lantbruksuniversitet, SLU) Croneborgworks-konsulttiyrityksen ja Upplandsstifelsen-säätiön järjestää kenttäkursseja perinnebiotooppien hoidon parissa työskenteleville .
- Ympäristöasiantuntija Tuuli Mäkinen osallistui koulutukseen ”Skogsbete i Uppland”. Kurssiin sisältyi etukäteismateriaalit ja maasto-osio 28.-29.9.2022.
- Kurssilla oli noin 35 osallistujaa Ruotsin läänin- ja muusta hallinnosta, yliopistoista ja muista luonnonhoitoon osallistuvista tahoista.
- Upplanti valikoitui kohteeksi sopivan ajankohdan ja Suomen olosuhteita lähellä olevien kohteiden (havumetsälaitumet) vuoksi. MKN Maiseman kehitysjohtaja Leena Lahdenvesi-Korhonen suositteli kurssin vetäjien asiantuntemusta.

”Kulttuurin leimaaman luonnon hoito”

Skötsel av kulturpräglad natur

SENAST ÄNDRAD: 16 MARS 2022

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen gör tillsammans med SLU Centrum för biologisk mångfald, en satsning på skötsel av kulturpräglad natur i form av en kompetensutveckling om ekologi, historia och praktisk förvaltning. Satsningen innehåller en serie kurser där vi fördjupar oss i olika skötselformer och kulturpräglade naturtyper.

[Anmälan till samtliga kurser kan göras här.](#) (Länk till anmälningsformulär)

Anmälan kommer att vara öppen till 3 april (Inägomark) och 1 maj (resterande kurser).

Samtliga kurser kostar 4500 kr exklusive moms. I priset ingår övernattning, fika och mat. Var och en ordnar sin resa till kursstarten (se respektive kurs). Under kursen kommer vi att samåka i egna bilar eller minibuss.

- 2022 metsälaidunkurssit: Gotlanti (ei toteutunut)
- Upplanti
- Härjedalen (Norrlanti)

- Metsälaidun = havumetsä?
- Etenkin suojelukohteet
- Kalkkivaikutteisuus

Materiaaleja

SKOGBETEN OCH BONDESKOGAR

Historia, ekologi, natur- och kulturmiljövärd

Reinhold Messerschmidt / Bildbyrå för Svenska skogsägare / Kulturmiljöbyrå / Helsingfors, FN

Skötselplanering i skogsbetesmarker

VÄGLEDNING

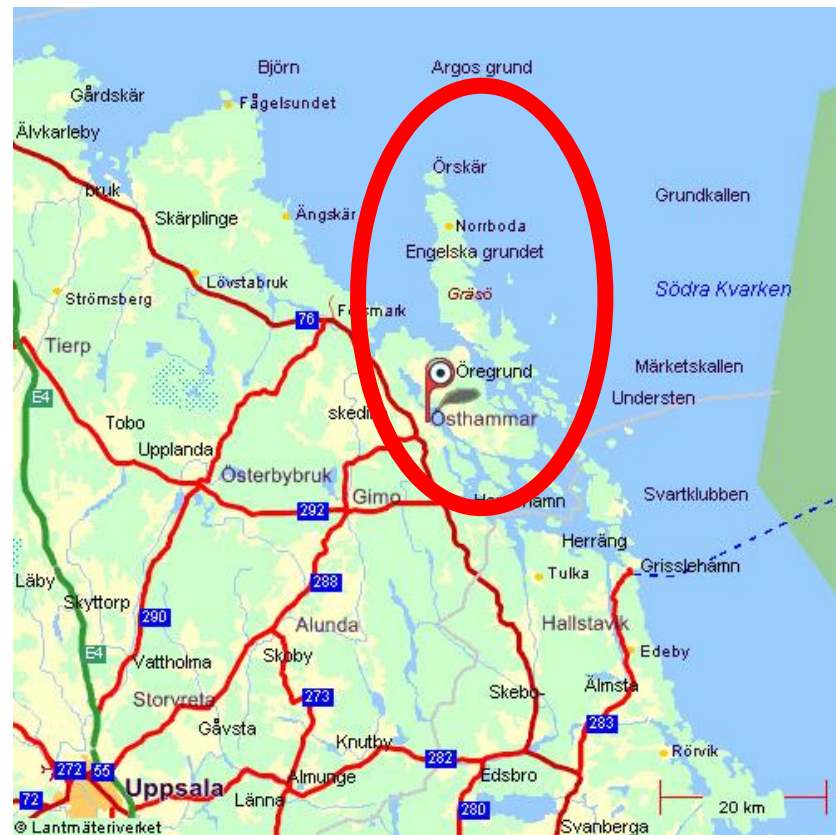

Reinhold Messerschmidt / Bildbyrå för Svenska skogsägare / Kulturmiljöbyrå / Helsingfors, FN

- Sovellukset ja vanhat kartat: Kartbild.com, Avenza-sovellus + Ruotsin maanmittauslaitoksen georeferoidut vanhat kartat

Sijainti

Upplannin rannikko / Roslagen

Pitkä asutushistoria (mm. riimukivet)

Boda, Roslagshagar

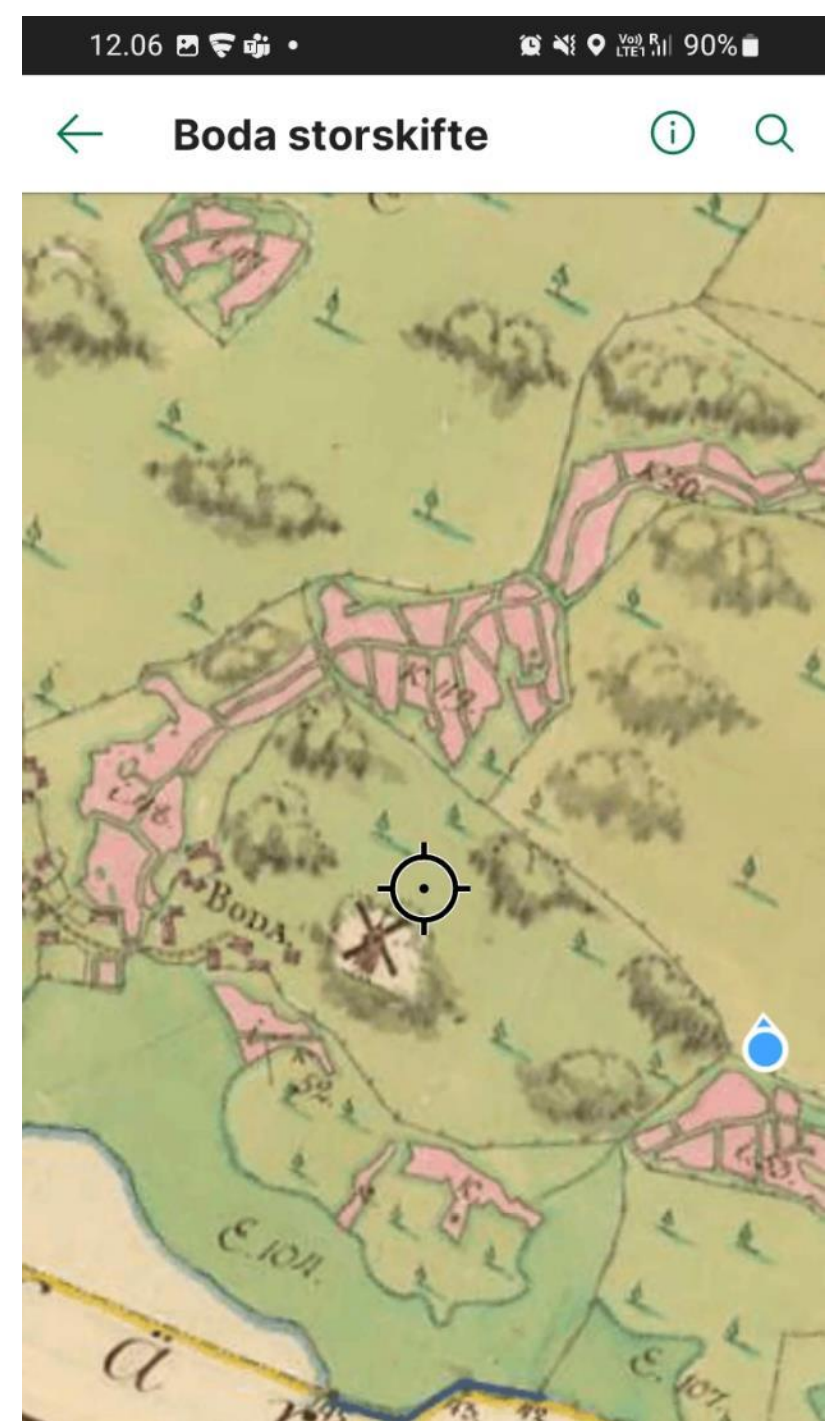
Upplanti-säätiön (Upplandsstiftelsen), WWF:n ja maanomistajien yhteistyössä kunnostama ja hoitama laidunkokonaisuus

Boda, Roslagshagar

Isojaon aikainen tuulimyllyn paikka metsälaitumella. Maaston voi päätellä olleen avoimempaa.

Historiallinen laidunpaine

Tabell 1. Djurantal och djurtäthet vid Boda

	häst	oxar	övr.nöt	får	getter	svin	Bekv*	Betesmark (ha)**	Djurtäthet (Bekv/ha)
1624	8	0	37	44	26	5	58		0,61
1627	5	0	33	42	0	5	52,8		0,56
1628	5	0	27	43	0	5	47		0,49
1805-1807	5,3	0	6,7	9,3	0	1,3	15,2	95-115	0,16
1842-43	7	0	18	19	0	6	25	124	0,28
1913	6	0	10	0	0	2	18,4	122	0,15

** Betesmark enligt storskifte 1788 (95 hektar) och laga skifte 1859 (124 hektar). Källor: Boskaps- m fl längder, Uppland 1624-4:2, 1627-10:1, 1628-14:2. Bouppteckningar i Frösåkers häradsrätt (1805-1843). Statistiska Centralbyrån (SCB) – samlingspost, lokalundersökningar, primärmaterial Börstils socken (1913). Lantmäteristyrelsens arkiv A13-6:1 (1788), Lantmäterimyndigheternas arkiv 03-böl-137 (1859).

Lähde: Skogsbete i Uppland – kurssimateriaalit, Anna Westin & Tommy Lennartsson. Centrum för Biologisk mångfald

Lajistoa

Häränsilmä, kartioakankaali, ...

Partaorakas (raggtaggsvamp)

170-vuotiaaksi määritetystä hidaskasvuisesta kuusesta on aikanaan kerätty oksia.

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Runsaasti fikapausseja...

”Senbete” eli peltojen ja niiden reunojen laidunnus sadonkorjuun jälkeen

Rantahirvenjuuri (krissla) ja sillä elävät
hyönteiset hyötyvät. Vanha aitarakenne näkyy

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Rönngrund, Gräsö

Vähätuottoisempaa aluetta, saarta tarvittu aikanaan luonnonrehun tuotantoon (niityt, latvotut saarnet). Maankohoamisen myötä maayhteys.

Latoja ja kalliomaastoa

Vanhat niitty laikut metsälaitumella

Mm. ahomansikka, heinäratamo

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Vanhaa puustoa

Pylväskatajat ovat kasvaneet käytön jo loputtua ja kuihtuneet metsän tiheydyttyä.

Vasemmalla vanha ruotsinpihlaja (oxel)

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Monimuotoisuutta

Kunnostamatonta aluetta

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Kokemukset

- Kurssi oli erittäin antoisa ja antoi paljon ajateltavaa omassa työssä sovellettavaksi ja muille maisemasiantuntijoille esiteltäväksi. Etenkin ruotsalaisten hoidon suunnittelutyössä käyttämien aineistojen laajuus teki vaikutuksen. Kurssilla syntyi myös epävirallisia kontakteja muihin osallistujiin, mm. metsälaidunten sienten asiantuntijoihin.

Kuva: Usvanuppiseitikki (duvspindling), metsälaidunten vaarantunut seitikkilaji. Taustalla yksi kurssin vetäjistä, Hjalmar Croneborg Croneborgworks-konsulttiyhtiöstä.

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET